

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. kovo 16 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Artūro Driuko (pranešėjas), Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo M. M. ir trečiojo asmens G. M. kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. rugsėjo 8 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo nemokumo administratoriaus Mariaus Kesmino skundą dėl 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimų panaikinimo bankrutavusios individualios įmonės „Kompiutera“ bankroto byloje, tretieji asmenys byloje – G. R. ir kiti.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių teismo teisę įsiterpti į bankrutavusios įmonės kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtų klausimų sprendimą, ir teisės normų, reglamentuojančių bankrutavusio juridinio asmens turto pardavimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Kauno apygardos teismo 2019 m. balandžio 1 d. nutartimi atsakovei IĮ „Kompiutera“ iškelta bankroto byla. Kauno apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi BIĮ „Kompiutera“ pripažinta bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto. Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. birželio 10 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartis palikta nepakeista.
3. Kauno apygardos teismo 2021 m. birželio 15 d. nutartimi leista nukreipti išieškojimą į atsakovės BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausantį turtą. Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2021 m. birželio 15 d. nutartis palikta nepakeista.
4. 2022 m. balandžio 4 d. vykusio kreditorių susirinkimo metu priimti šie nutarimai: 1.1 įpareigoti nemokumo administratorių laikytis BIĮ „Kompiutera“ 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo metu priimto sprendimo, kuriuo nemokumo administratoriui buvo uždrausta parduoti M. M. priklausantį 1/2 dalį buto, esančio (duomenys neskelbtini), ir jam priskirtą 207/40190 dalį žemės sklypo, kadangi nurodytame bute gyvena M. M. nepilnamečiai vaikai (pardavus butą nebūtų užtikrinta vaikų teisė į būstą), be to, šis butas yra įkeistas AB SEB bankui, todėl jo pardavimas neatitiktų ekonomiško principo; 1.2 įpareigoti nemokumo administratorių vykdyti Lietuvos Respublikos turto arešto aktų registro įstatymą ir sustabdyti M. M. turto realizavimą iki tol, kol galios M. M. turtui taikomas areštas; 1.3 įpareigoti nemokumo administratorių laikytis BIĮ „Kompiutera“ 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo metu priimto sprendimo, kuriuo buvo nustatyta, kad nekilnojamasis turtas, kai jį bus galima realizuoti ir bus šaukiamas kitas kreditorių susirinkimas, gali būti parduodamas tik iš varžytynių (išskyrus turtą, kurį kreditorių susirinkimas apskritai uždraudė parduoti), įskaitant atvejus, kai varžytynės neįvyksta ir yra mažinama kaina; 1.4 įpareigoti nemokumo administratorių laikytis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 86 straipsnio 3 dalies, t. y. kai bus galima realizuoti nekilnojamąjį turtą (išskyrus tą turtą, kurį kreditorių susirinkimas uždraudė parduoti) ir bus šaukiamas kitas kreditorių susirinkimas, nemokumo administratorius įpareigojamas pateikti siūlomo turto pardavimo kainos pagrindimą.
5. Atsakovės BIĮ „Kompiutera“ nemokumo administratorius pateikė skundą teismui, prašydamas panaikinti atsakovės kreditorių 2022 m. balandžio 4 d. susirinkimo nutarimus Nr. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, ir prašymą patvirtinti BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. turto pardavimo tvarką bei kainas pagal nemokumo administratoriaus pateiktą pasiūlymą.
6. Nemokumo administratorius nurodė, kad Kauno apygardos teismo 2021 m. birželio 15 d. nutartimi nutarė leisti nukreipti išieškojimą į BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausantį turtą, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, kiek reikalinga kreditorių finansiniams reikalavimams ir administravimo išlaidoms padengti. Nemokumo administratorius pažymėjo, kad BIĮ „Kompiutera“ bankroto byloje patvirtintų kreditorių finansinių reikalavimų suma yra 227 224,97 Eur. BIĮ „Kompiutera“ nei turto, nei lėšų neturi.
7. Nemokumo administratoriaus vertinimu, visi ginčijami kreditorių priimti nutarimai prieštarauja JANĮ 90 straipsnio 2 dalies nuostatoms, teisingumo ir protingumo principams, pažeidžia kreditorių teises ir interesus, todėl privalo būti panaikinti. Nemokumo administratorius pažymėjo, kad BIĮ „Kompiutera“ neturi galimybės sumokėti už turto vertinimo paslaugas, todėl nemokumo administratorius kreditoriams siūlė ne atlikti atskirą turto vertinimą, o nustatyti turto pardavimo kainas remiantis VI Registrų centro ir nekilnojamojo turto pardavimo portaluose nurodyta turto verte.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Kauno apygardos teismas 2022 m. liepos 19 d. nutartini panaikino BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo priimtus nutarimus Nr. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 ir patvirtino BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. turto pardavimo tvarką ir kainas pagal nemokumo administratoriaus pateiktą pasiūlyną.
9. Dėl 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.1 teismas nurodė, kad aplinkybė, jog BIĮ „Kompiutera“ savininkas turi nepilnamečių vaikų, nepaneigia hipotekos kreditoriaus teisės patenkinti savo reikalavimą iš skolininko įkeisto turto. Teismas nusprendė, kad BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimas Nr. 1.1 prieštarauja imperatyvioms JANĮ nuostatomis dėl likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens turto pardavimo tvarkos, todėl šį nutarimą panaikino.
10. Spręsdamas dėl BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.2 teisėtumo, teismas pažymėjo, kad turto realizavimui bankroto procese taikomos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) normos, nebent JANĮ nustatyta kitaip. Įstatymuose jokių apribojimų realizuoti areštuotą turtą vykdant turto pardavimą bankroto procese nenustatyta, o areštuoto turto realizavimas panaikina visus turto areštus. Teismas nusprendė, kad kreditorių susirinkimo nutarimas Nr. 1.2 prieštarauja [CPK 691 straipsnio](#) nuostatomis, vilkina bankroto procesą, neatitinka esminių bankroto instituto taikymo tikslų kuo operatyviau ir kiek įmanoma daugiau tenkinti kreditorių finansinių reikalavimų.
11. Teismas nusprendė, kad kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.3 įpareigojimas, jog visas nekilnojamasis turtas gali būti parduodamas tik iš varžytynių, neatitinka JANĮ nuostatų. Bankroto procese nėra galimybės atlikti turto vertinimo, nes BIĮ „Kompiutera“ neturi lėšų, todėl atsakovo M. M. turimo nekilnojamojo turto vienetams pagrįsta parduoti laisvu pardavimu be varžytynių dėl operatyvumo, mažos turto rinkos vertės, atsižvelgiant ir į tai, kad M. M. priklauso tik turto dalys. Be to, skelbiant kiekvienas varžytynes, už jas reikia mokėti po 27,77 Eur mokestį, o įmonė lėšų, iš kurių galėtų būti dengiamas šis mokestis, neturi.
12. Spręsdamas dėl BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.4 teismas pabrėžė, kad nemokumo administratoriaus pateiktame siūlyme dėl BIĮ „Kompiutera“ savininko turto pardavimo prie kiekvieno nekilnojamojo turto objekto yra pažymėta rinkos vertė, nurodyta, kad rinkos vertė nustatyta remiantis nekilnojamojo turto pardavimo portalo [www.aruodas.lt](#) duomenimis, dalies nekilnojamojo turto rinkos vertė nustatyta ir pagal VI Registrų centro duomenis, o kreditoriai, nepritardami nemokumo administratoriaus pasiūlytai nekilnojamojo turto pardavimo tvarkai ir turto pardavimo kainoms, nepateikė jokių argumentų.
13. Spręsdamas dėl teismo teisės įsiterpti į kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtų klausimų sprendimą, teismas nustatė, kad įvyko trys BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimai – 2019 m. lapkričio 4 d., 2021 m. rugpjūčio 25 d. ir 2022 m. balandžio 4 d. Be to, teismas nustatė, kad kreditorių D. M., G. M. ir S. K. turimi balsai nuo visų dalyvavusių 2021 m. rugpjūčio 25 d. ir 2022 m. balandžio 4 d. susirinkimuose kreditorių balsų sudarė 60,72 proc., taigi šių kreditorių balsai lėmė sprendimų priėmimo rezultatus. Teismas taip pat nustatė, kad kreditorė D. M. yra BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. motina, o kreditorė G. M. – žmona, todėl jos yra suinteresuotos vilkinti bankroto procesą, daryti kliūtis operatyviam turto realizavimui; kreditorius S. K. palaiko kreditorės D. M. ir G. M., nes visi trys kreditoriai BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkime balsavo už savo pačių teiktus nutarimų projektus. Iš šių kreditorių priimtų nutarimų akivaizdu, jog siekiama vilkinti bankroto procesą, kad nebūtų realizuojamas atsakovui M. M. priklausantis turtas.
14. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. rugsėjo 8 d. nutartimi netenkino BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. prašymo kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą ir Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 19 d. nutartį paliko nepakeistą.
15. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad JANĮ ir Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) teisinio reguliavimo sritys skiriasi – JANĮ reguliuoja juridinių asmenų bankroto procesus, taip pat nemokumo administratorių profesiją ir veiklos priežiūrą, o FABĮ taikomas fizinio asmens bankroto byloms, kurias nagrinėja Lietuvos Respublikos teismai. Bankrutuojančio fizinio asmens ir bankrutuojančio neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininko padėtis nėra vienoda – bankrutuojantis fizinis asmuo atsako tik už savo prievoles, o bankrutuojančio neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininkas atsako tiek už savo asmenines, tiek ir subsidariai už neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens prievoles. Kolegijos vertinimu, toks skirtumas yra esminis, sudarantis pagrindą asmenis, kurių teisinė padėtis nevienoda, traktuoti skirtingai. Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes, teismas nusprendė netenkinti atsakovo M. M. prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą.
16. Spręsdamas dėl BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.1 teisėtumo, apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad Vilniaus apygardos teismo 2022 m. kovo 1 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2A-756-640/2022](#) buvo sprendžiamas pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo atmetas ieškinys dėl nepilnamečio vaiko išlaikymo formos pakeitimo, teisėtumo klausimas. Minėtoje byloje teismas atmetė argumentus, kad leidus parduoti M. M. turtą, įskaitant ir 1/2 dalį ginčo buto, yra pažeidžiamos vaiko teisės, konstatuodamas, jog į bylą kaip įrodymas buvo pateiktas kreditorių susirinkimo protokolas, kuriame užfiksuotas BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas uždrausti išieškoti iš ginčo buto dalies. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nusprendė, kad toks faktinių aplinkybių, buvusių nagrinėjamos bylos metu, išdėstymas teismo nutartyje negali būti laikomas įsiteisėjusiu teismo sprendime pateiktu išaiškinimu, turinčiu prejudicinę galią ar precedento reikšmę nagrinėjamai bylai.
17. Kolegija pažymėjo, kad Vilniaus apygardos teismo 2022 m. kovo 1 d. nutartyje atkreiptas dėmesys į tai, jog nepilnametis vaikas gyvena bute, kurio 1/2 dalis priklauso ne BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. Dėl šios priežasties teismas padarė išvadą, kad negalima teigti, jog nepriteisus nepilnamečiam vaikui 1/2 dalies buto, jis neteks teisės į gyvenamąjį būstą. Atitinkamai, kolegijos manymu, Vilniaus apygardos teismo 2022 m. kovo 1 d. nutartyje pateiktas išaiškinimas neprieštarauja apskųstoje pirmosios instancijos teismo nutartyje pateiktam aiškinimui dėl vaiko teisės į gyvenamąjį būstą.
18. Spręsdamas dėl 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.2 teisėtumo, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad Turto arešto aktų registro įstatymas neregamentuoja areštuoto turto realizavimo tvarkos ar išieškojimo iš tokio turto. Aplinkybė, kad neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto byla nagrinėjantis teismas turi teisę spręsti dėl skolininko (individualios įmonės savininko) turtui pritaikytų priverstinio vykdymo priemonių panaikinimo, nereiškia, jog visais atvejais toks teismo sprendimas yra reikalingas. Pagal [CPK 693 straipsnio](#) nuostatas, tuo atveju, jei areštuotas turtas yra realizuojamas [CPK VI](#) skyriuje, reglamentuojančiame vykdymo procesą, nustatyta tvarka, atskirasis teismo ar išieškojimą vykdančio pareigūno (nemokumo administratoriaus, antstolio ir pan.) sprendimas panaikinti turto areštą nėra reikalingas.
19. Spręsdamas dėl 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.3 teisėtumo, apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad BIĮ „Kompiutera“ neturi jokių lėšų, kurios būtinos varžytynėms organizuoti. Kolegija nusprendė, kad kreditorių susirinkimui nenustatius, kaip būtų praktiškai įgyvendinamas sprendimas visą BIĮ „Kompiutera“ savininko nekilnojamąjį turtą parduoti iš varžytynių, nepaisant turto vertės, nevertinant turto pardavimo galimybių, nutarimo Nr. 1.3 įgyvendinimas neatitiktų bankroto procesui keliamų operatyvumo, ekonomiško ir veiksmingumo reikalavimų, turto pardavimo procesas negalės būti tinkamai įvykdytas.
20. Spręsdamas dėl 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimo Nr. 1.4 teisėtumo, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad, priimant šį nutarimą, neapibrėžti jokie duomenys, kurie sudarytų objektyvų pagrindą abejoti nemokumo administratoriaus pateiktu M. M. priklausančio nekilnojamojo turto (jo dalių) kainos pagrindimu. Byloje nustatyta, kad pasiūlytos pardavimo kainos yra didesnės už Nekilnojamojo turto registre fiksuotą turto vidutinę rinkos vertę, todėl šiuo konkrečiu atveju, kolegijos vertinimu, nemokumo administratoriaus pateiktas siūlomų turto pardavimo kainų pagrindimas yra pakankamas.

21. Sprendama dėl teismo teisės įsiterpti į kreditorių susirinkimo kompetenciją, kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad su bankrutavusio neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens savininku susijusių kreditorių balsų dauguma kreditorių susirinkimuose priimami sprendimai lemia neapibrėžtumą dėl BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. turto pardavimo eigos, trukmės ir rezultatų, todėl BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimas neįgyvendina savo kompetencijos, o tokiu būdu yra vilkinamas bankroto procesas.

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

22. Atsakovas M. M. kasaciniame skunde prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 19 d. nutartį ir Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugsėjo 8 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – nemokumo administratoriaus skundą atmesti; įpareigoti nemokumo administratorių, šaukiant naują BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimą dėl turto pardavimo tvarkos ir kainų nustatymo, laikytis BIĮ „Kompiutera“ 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo priimtų nutarimų ir siūlyti tik tokius kreditorių susirinkimo sprendimo projektus, kurie atitiktų BIĮ „Kompiutera“ 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo priimtus nutarimus; kreiptis į Konstitucinį Teismą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 22.1. Teismai nepagrįstai nusprendė, kad BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. nutarimas Nr. 1.1 prieštarauja imperatyvioms JANĮ nuostatomis. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas nebuvo nugynčytas ir yra galiojantis. Todėl kreditorių susirinkimo 2022 m. balandžio 4 d. sprendimai, įpareigojantys laikytis ankstesniame kreditorių susirinkime priimtų ir nuginčytų sprendimų, yra teisėti.
- 22.2. Tuo pačiu klausimu negali egzistuoti dviejų teismų du skirtingi procesiniai sprendimai. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. kovo 1 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2A-756-640/2022](#) patvirtino, kad BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkime 2021 m. rugpjūčio 25 d. priimtas sprendimas uždrausti parduoti M. M. 1/2 buto dalį yra galiojantis ir teisėtas, t. y. teismas minėtos nutarties 37 punkte konstatavo, kad BIĮ „Kompiutera“ bankroto byloje jau yra užkirstas kelias parduoti minėtą 1/2 buto dalį, nes 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių sprendimu yra uždrausta išieškoti iš ginčo buto dalies.
- 22.3. JANĮ ir kiti teisės aktai neįtvirtina draudimo kreditorių susirinkimui uždrausti pardavinėti hipotekos kreditoriui įkeisto turto, kuriame gyvena nepilnamečiai vaikai. Kreditoriai gali nepritarti neribotos civilinės atsakomybės dalyvio turto pardavimui ne tik pasyviai (balsuodami „prieš“), bet ir aktyviai – balsuodami už tai, kad būtų uždrausta parduoti turtą.
- 22.4. Sprendžiant visus su vaikais susijusius klausimus, turi būti vadovaujamasi prioritetinės vaiko teisių ir interesų apsaugos ir gynimo principu. Esant galimybei taikyti tokį teisinį gynbos būdą, kuris užtikrins, jog bus apsaugoti vaiko interesai, jis turi būti taikomas. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai vadovavosi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-58/2012](#), nes ši nutartis nėra precedentinė, nesutampa nei faktinės aplinkybės, nei taikoma teisė.
- 22.5. Skundžiamas kreditorių susirinkimo sprendimas niekaip nepažeidė nei hipotekos, nei kitų kreditorių teisių. Butas, kurį yra uždraudęs parduoti kreditorių susirinkimas, yra įkeistas AB SEB bankui, todėl jo pardavimas individualios įmonės bankroto procese neatitiktų ekonomiško ir protingumo principų.
- 22.6. Šiuo atveju yra būtinybė kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar JANĮ ta apimtini, kiek nenustato bankrutuojančio neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyviui teisės neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto proceso metu pasinaudoti teise išsaugoti turtą, kuris yra vienintelis gyvenamasis būstas ir būtinas fizinio asmens ir (ar) jo išlaikomų asmenų poreikiams tenkinti, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintam konstituciniam teisinės valstybės principui, Konstitucijos 29 straipsniui ir 48 straipsnio 1 daliai.
- 22.7. Sprenddami, kad nėra jokių apribojimų realizuoti areštuotą turtą vykdant turto pardavimą bankroto procese, o areštuoto turto realizavimas panaikina visus turto areštus, teismai nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad areštavus turtą ir uždraudus juo disponuoti negalimi asmenų susitarimai dėl areštuoto turto pardavimo, perdavimo kito asmens nuosavybėn, o jei tokie daromi, yra niekiniai ir negaliojantys.
- 22.8. Areštuoto turto realizavimas panaikina visus turto areštus tik tokiu atveju, jei areštuotas turtas yra realizuojamas [CPK](#) VI dalyje nustatyta tvarka. Turto pardavimui iš varžytynių *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) taikomos [CPK](#) turto pardavimą iš varžytynių reguliuojančios nuostatos tiek, kiek JANĮ nenustato kitaip. Turto, kuris parduodamas ne iš varžytynių bankroto byloje, realizavimas niekaip negali panaikinti turto arešto.
- 22.9. Teismų vertinimas, kad kreditorių susirinkimo įpareigojimas visą nekilnojamąjį turtą parduoti tik iš varžytynių, yra neteisėtas, neatitinka JANĮ 90 straipsnio 2 dalies. Juridinių asmenų nemokumo procese nekilnojamasis turtas turi būti parduodamas iš varžytynių. Kreditorių susirinkimas gali priimti sprendimą nekilnojamąjį turtą leisti parduoti kitu negu varžytynių būdu, tačiau to neprivalo daryti.
- 22.10. Nepagrįsta ne tik teismų išvada, kad kreditorių susirinkimas privalo pritarti administratoriaus siūlymui turtą parduoti ne iš varžytynių, bet ir išvada, kad esą nemokumo administratoriaus pasiūlymas turtą parduoti ne varžytynėse būtų naudingesnis kreditoriams negu turto pardavimas iš varžytynių. Teismas tariamą naudą kreditoriams siejo išimtinai su tuo, kad bankrutavusi įmonė neturi lėšų, t. y. su nauda administratoriui, o ne kreditoriams.
- 22.11. Nemokumo administratorius yra prisiėmęs bankroto proceso administravimo išlaidų riziką. Nemokumo administratorius (fizinis ar juridinis asmuo) yra verslu užsiimantis subjektas, savo riziką ir atsakomybę teikiantis administravimo paslaugas. Vien dėl to, kad bankrutuojanti įmonė neturi lėšų, nemokumo administratorius negali būti atleistas nuo pareigos nekilnojamąjį turtą parduoti iš varžytynių.
- 22.12. Teismas nepagrįstai patvirtino BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. turto pardavimo tvarką ir kainas pagal nemokumo administratoriaus pasiūlymą. Kreditorių susirinkimas gali priimti sprendimą nekilnojamąjį turtą leisti parduoti kitu negu varžytynių būdu, tačiau dėl to sprendžia tik kreditorių susirinkimas, o ne administratorius ar teismas. Be to, teismo patvirtinta pardavimo tvarka neatitinka Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 4.79 straipsnio 1 dalies.
23. Trečiasis asmuo G. R. atsiliepime į atsakovo M. M. kasacinį skundą prašo atsakovo M. M. kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 23.1. BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo sprendimas, kuriuo kreditoriai įpareigojo nemokumo administratorių laikytis kreditorių susirinkimo 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimų, prieštarauja JANĮ nuostatomis. Pirmosios instancijos teismo sprendimas yra aukštesnės galios aktas nei 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo sprendimas.
- 23.2. Bylos faktinių aplinkybių kontekste nepilnamečių vaikų gyvenamoji vieta neturi jokio teisinio ryšio su kreditorių priimtais sprendimais ir nekilnojamojo turto pardavimu. Be to, BIĮ „Kompiutera“ turto pardavimo klausimai yra sprendžiami nuo 2021 m. birželio 15 d., tad per šį laiką M. M. turėjo visas galimybes pasirūpinti vaikų gyvenamąja vieta.
- 23.3. Nemokumo administratoriaus nustatyta pradinė nekilnojamojo turto pardavimo kaina nepažeidžia kreditorių interesų, nes ji

nustatyta remiantis realiomis nekilnojamojo turto kainomis.

24. Atsakovė BIĮ „Kompiutera“, atstovaujama nemokumo administratoriaus, atsiliepime į M. M. kasacinį skundą prašo atsakovo M. M. kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 24.1. BIĮ „Kompiutera“ turto pardavimo procedūra sustojo dėl atsakovo M. M. ir trečiojo asmens G. M. neteisėto elgesio, bankroto procedūrų vilkinimo. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo 2022 m. balandžio 4 d. sprendimai, kuriais kreditoriai įpareigojo nemokumo administratorių laikytis 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimų, yra neteisėti.
- 24.2. JANĮ ir kiti teisės aktai nedraudžia kreditorių susirinkimui pardavinėti hipotekos kreditoriui įkeisto turto, kuriame gyvena nepilnamečiai vaikai.
- 24.3. Nemokumo administratoriaus nustatyta pradinė nekilnojamojo turto pardavimo varžytynėse kaina nepažeidžia kreditorių interesų, nes ji nustatyta atsižvelgus į realias turto kainas.
25. Trečiasis asmuo G. M. kasaciniame skunde prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugsėjo 8 d. nutartį ir priimti naują nutartį – nemokumo administratoriaus skundą atmesti. Trečiojo asmens kasaciniame skunde nurodyti iš esmės tokie patys argumentai kaip ir atsakovo M. M. kasaciniame skunde.
26. Trečiasis asmuo G. R. atsiliepime į G. M. kasacinį skundą prašo trečiojo asmens G. M. kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 26.1. Kauno apygardos teismas 2021 m. birželio 15 d. nutartimi nutarė leisti nukreipti išieškojimą į BIĮ „Kompiutera“ savininkui priklausantį turtą, kiek reikalinga įmonės kreditorių reikalavimams patenkinti. Ši nutartis yra įsiteisėjusi. Įstatymo nuostatos dėl likviduojamo juridinio asmens turto pardavimo yra imperatyvios ir negali būti pakeistos kreditorių susirinkimo sprendimu.
- 26.2. Kreditorių susirinkimo vengimas priimti sprendimus gali trukdyti bankroto proceso eigai. Tokiu atveju teismas gali remdamasis teisėjo vadovavimo procesui principu priimti sprendimą už kreditorius. Nors BIĮ „Kompiutera“ pripažinta likviduotina dėl bankroto 2021 m. balandžio 22 d., iki šiol šios įmonės savininko turtas nėra realizuotas.
- 26.3. Nemokumo administratoriaus nustatyta pradinė nekilnojamojo turto pardavimo varžytynėse kaina nepažeidžia kreditorių interesų, nes nustatyta pagal realias turto kainas. Kasaciniame skunde nepateikta duomenų, paneigiančių nemokumo administratoriaus pasiūlytą kainą. Be to, pradinės kainos nustatymas nelemia kainos, už kurią turtas bus parduotas.
27. Atsakovė BIĮ „Kompiutera“ atsiliepime į trečiojo asmens G. M. kasacinį skundą prašo jį atmesti. Atsiliepime į kasacinį skundą atsakovė nurodo, kad BIĮ „Kompiutera“ turto pardavimo procedūra sustojo, nes atsakovas M. M. ir trečiasis asmuo G. M. siekia išvengti prievolių įmonės kreditoriams vykdymo, skundžia kreditorių susirinkimo sprendimus, teismų nutartis.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą

28. Jeigu yra pagrindas manyti, kad įstatymas arba kitas teisės aktas ar jo dalis, kurie turėtų būti taikomi konkrečioje byloje, gali prieštarauti Konstitucijai ar įstatymams, teismas sustabdo bylos nagrinėjimą ir, atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo kompetenciją, kreipiasi į jį prašydamas spręsti, ar tas įstatymas arba teisės aktas ar jo dalis atitinka Konstituciją ar įstatymus (CPK 3 straipsnio 3 dalis).
29. Pagrindas inicijuoti konstitucinės justicijos bylą Konstituciniame Teisme yra konkrečią bylą nagrinėjančiam teismui (teisėjui) kilusios abejonės dėl nagrinėjamoje byloje taikytino akto atitikties Konstitucijai. Tai reiškia, kad bylą nagrinėjantis teismas savarankiškai sprendžia, ar yra pagrindas kreiptis į Konstitucinį Teismą. Kita vertus, tai nepaneigia teisme nagrinėjamoje byloje asmens teisės prašyti bylą nagrinėjančią teisimą, kad šis sustabdytų bylos nagrinėjimą ir kreiptųsi su atitinkamu prašymu į Konstitucinį Teismą, tačiau toks prašymas bylą nagrinėjančio teismo nesaisto ir nepareigoja (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-347/2014](#)).
30. Lietuvoje fizinių ir juridinių asmenų nemokumo procesai reglamentuojami skirtingų teisės aktų (FABĮ ir JANĮ) t. y. fizinių ir juridinių asmenų nemokumo procesai yra atskirti. Neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens, kurio dalyvis yra fizinis asmuo, bankroto bylos iškėlimas yra pagrindas teismui atsisakyti iškelti fizinio asmens bankroto bylą (FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 6 punktas) ar fizinio asmens bankroto bylą nutraukti (FABĮ 10 straipsnio 1 dalies 7 punktas).
31. Minėta, kad teismas kreipiasi į Konstitucinį Teismą tik tada, kai kyla abejonė dėl byloje taikytino teisinio reglamentavimo atitikties Konstitucijai. Tai reiškia, kad į Konstitucinį Teismą negalima kreiptis su hipotetiniais, teorinio pobūdžio klausimais, kai byloje nustatytos faktinės aplinkybės nesuponuoja atitinkamo teisinio reglamentavimo taikymo.
32. Nagrinėjamu atveju atsakovas M. M. savo prašymą kreiptis į Konstitucinį Teismą grindžia FABĮ 8 straipsnio 9 dalimi, suteikiančia teisę bankrutuojančiam fiziniam asmeniui bankroto procedūrų metu išsaugoti nuosavybės teisę į vienintelį įkeistą gyvenamąjį būstą. Atsakovo vertinimu, byloje reikalinga išsiaiškinti, ar analogiškos teisės jam nesuteikiantis JANĮ nurodyta apimtimi neprieštarauja Konstitucijai.
33. Atsakovui M. M. priklausančios individualios įmonės bankroto procesas vykdomas pagal JANĮ nuostatas (JANĮ 1 straipsnio 1 dalis) o FABĮ šioje byloje nėra taikomas. Teisė išsaugoti įkeistą vienintelį gyvenamąjį būstą, minėta, yra nustatyta FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje, tačiau ši teisė nėra nustatyta JANĮ.
34. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškintos FABĮ 8 straipsnio 9 dalies taikymo sąlygos, kurias nustačius galima konstatuoti, kad pareiškėjai turi teisę išsaugoti gyvenamąjį būstą fizinio asmens bankroto procese: pareiškėjai ir hipotekos kreditorius yra sudarę susitarimą dėl įkeisto turto išsaugojimo; įkeistas turtas yra vienintelis gyvenamasis būstas, būtinas fizinio asmens ir (ar) jo išlaikomų asmenų poreikiams tenkinti; kiekvieną mėnesį mokėjimams hipotekos kreditoriui pagal susitarimą skiriamos lėšos yra mažesnės negu kiekvieną mėnesį fiziniam asmeniui gyvenamojo būsto nuomai skiriamos reikalingos lėšos įkeisto turto, kuris yra vienintelis gyvenamasis būstas, pardavimo atveju (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-207-421/2019](#), 27 punktas).

35. Nors nagrinėjamu atveju atsakovas ir teigia, kad teisinis reglamentavimas, taikytinas byloje (JANĮ) tiek, kiek nesuteikia jam teisės į gyvenamojo būsto išsaugojimą (FABĮ 8 straipsnio 9 dalis), prieštarauja Konstitucijai, tačiau byloje nustatytos faktinės aplinkybės nepatvirtina, kad atsakovas yra įgyvendinęs, be kita ko, FABĮ 8 straipsnio 9 dalies taikymo sąlygas, t. y. turėtų teisę išsaugoti vienintelį įkeistą gyvenamąjį būstą, jei jo atžilgiu būtų taikomas FABĮ. Byloje nėra nustatyta, kad atsakovas yra sudaręs susitarimą su hipotekos kreditoriumi ir (ar) hipotekos kreditorius neprieštarauja dėl įkeisto turto išsaugojimo. Priešingai – hipotekos kreditorius AB SEB bankas 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkime balsavo prieš siūlymą uždrausti parduoti hipotekos kreditoriui įkeistą vienintelį atsakovo gyvenamąjį būstą. Taigi, byloje nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad hipotekos kreditorius nesutinka su įkeisto turto išsaugojimo galimybe. Be to, byloje nebuvo nustatytos ir kitos FABĮ 8 straipsnio 9 dalies taikymo sąlygos, pavyzdžiui, kad mokėjimai hipotekos kreditoriui pagal atsakovo ir hipotekos kreditoriaus susitarimą išsaugojus ginčo turtą būtų mažesni nei gyvenamojo būsto nuomai skirtinos lėšos. Esant tokioms faktinėms aplinkybėms, teisės išsaugoti gyvenamąjį būstą nesuteikia ne tik JANĮ, bet ir FABĮ.
36. Atsižvelgiant į tai, kad pagal byloje nustatytas faktines aplinkybes nėra sąlygų taikyti teisę išsaugoti gyvenamąjį būstą (FABĮ 8 straipsnio 9 dalis), t. y. atsakovo prašymas iš esmės grindžiamas teorinio (hipotetinio) pobūdžio situacija, prašymas kreiptis į Konstitucinį Teismą netenkinamas ([CPK 3 straipsnio 3 dalis](#)).

Dėl teismo teisės peržiūrėti kreditorių susirinkimo sprendimus ir įsiterpti į kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtų klausimų sprendimą

37. Kreditorių susirinkimas yra kreditorių savivaldos organas. Kreditorių susirinkime turi teisę dalyvauti ir balsuoti kreditorių susirinkimo dieną esantys juridinio asmens kreditoriai, kurių reikalavimus patvirtino teismas (JANĮ 45 straipsnio 1 dalis). Taip pat kreditorių susirinkime turi teisę dalyvauti be balsavimo teisės: 1) restruktūrizuojamo juridinio asmens valdymo organų nariai; 2) nemokumo byloje dalyvaujantys asmenys (JANĮ 45 straipsnio 2 dalis). Būtent kreditorių susirinkimas yra pagrindinis kreditorių interesams atstovaujantis kreditorių savivaldos organas, nes jame sudaroma galimybė dalyvauti ir balsuoti visiems juridinio asmens kreditoriams, kurių reikalavimus patvirtino teismas. Būtent kreditorių susirinkime juridinio asmens kreditoriai turi teisę pasisakyti jų kompetencijai priskirtais klausimais ir spresti dėl nemokumo proceso eigos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-30-313/2022](#), 18 punktas).
38. Kreditorių susirinkimas jo kompetencijai priskirtus klausimus sprendžia priimdamas sprendimus (JANĮ 51 straipsnio 1 dalis). Kreditoriai, priimdami sprendimus kreditorių susirinkime, sprendžia, kaip turėtų būti vykdomas nemokumo procesas, kokia yra suderinta kreditorių valia dėl šio proceso eigos. Kreditorių kolektyvinių teisių (JANĮ 44 straipsnis) įgyvendinimas pasižymi ir kreditorių autonomija, kuri siejama su kreditorių teise laisvai nuspręsti dėl jiems suteiktų teisių įgyvendinimo. Remiantis JANĮ 51 straipsnio 2 dalimi, kreditorių susirinkimo sprendimai yra privalomi visiems kreditoriams nuo jų priėmimo dienos.
39. JANĮ nėra nustatyta draudimo kreditorių susirinkimui peržiūrėti anksčiau priimtų savo sprendimų. Atsižvelgdama į kreditorių autonomiją priimti sprendimus nemokumo procese bei JANĮ nustatytą kreditorių susirinkimo sprendimų priėmimo tvarką, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kreditorių susirinkimas turi teisę tuo pačiu klausimu priimti naują sprendimą, taip išreiškdamas pasikeitusią savo valią ir (ar) patvirtindamas anksčiau buvusią valią. Kreditorių susirinkimo nutarimai gali būti keičiami tik tuo atveju, jeigu nėra įvykdyti, t. y. jie galioja tik į ateitį. Pagal kasacinio teismo praktiką paskesnio nutarimo priėmimas tais pačiais klausimais rodo kreditorių susirinkimo valią tuos klausimus spresti kitaip, tačiau tai nepašalina iki tol galiojusio kreditorių susirinkimo nutarimu sukurtų teisinių padarinių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. sausio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-112/2012](#)). Pavyzdžiui, kasacinio teismo išaiškinta, kad kreditorių susirinkimo nutarimas dėl administratoriaus atlyginimo gali būti pakeistas ir naujas atlyginimas nustatomas tik nuo kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo dienos. Kreditorių susirinkimas negali peržiūrėti ir pakeisti administratoriui nustatyto atlyginimo dydžio už jo praėjusiu laikotarpiu suteiktas administravimo paslaugas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-132-684/2015](#)).
40. JANĮ 3 straipsnio 4 punkte įtvirtintas teisėjo vadovavimo procesui principas, reiškiantis, kad teismas gali savo iniciatyva įpareigoti nemokumo proceso dalyvius atlikti procesinius veiksmus, rinkti įrodymus ir kontroliuoti nemokumo proceso šalių veiksmus, siekdamas užtikrinti veiksmingą teismo tvarką vykdomo nemokumo proceso eigą ir viešąjį interesą. Įprastai teismo aktyvumo ribos siejamos su nemokumo proceso dalyvių (nemokumo administratoriaus, kreditorių susirinkimo) veiksmų kontrole, jų priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo patikrinimu. Vienas iš teismo aktyvumo pavyzdžių, pripažintų teismų praktikoje, yra teismo teisė išimtiniais atvejais įsiterpti į kreditorių susirinkimo kompetenciją ir priimti sprendimą už kreditorius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-196-313/2017](#)).
41. Taigi, teismas turi spresti dėl kreditorių susirinkimui (komitetui) priskirtos kompetencijos pagal pareigas (savo iniciatyva) esant išimtinėms aplinkybėms (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-389-219/2019](#), 30 punktas). Pavyzdžiui, nustačius, jog kreditorių susirinkimas vengia įgyvendinti savo kompetenciją arba dėl kreditorių grupės intereso nulemiama situacija, kai priimamais sprendimais pažeidžiamas bankroto proceso operatyvumas, vilkinamas būtinųjų procedūrų atlikimas, teismas, siekdamas bankroto procedūrų efektyvumo, bankroto proceso operatyvumo, tam tikrais išskirtiniais atvejais gali įsiterpti į kreditorių kompetencijai priklausančio klausimo sprendimą. Teismas, įvertinęs faktines aplinkybes, kreditorių, turinčių balsų daugumą, veiksmus (neveikimą), jų priimtą sprendimų įtaką operatyviam ir veiksmingam bankroto proceso užbaigimui, atsižvelgdamas į protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principus, gali nustatyti turto pardavimo tvarką ir pradinę parduodamo turto kainą. Tam turi būti konstatuotas bankroto proceso vilkinimas ir kreditorių susirinkimo kompetencijos neįgyvendinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-196-313/2017](#), 28 punktas).
42. Nagrinėjamu atveju atsakovas M. M. ir trečiasis asmuo G. M. kasaciniuose skunduose teigia, kad BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas, kuriame nustatytas draudimas parduoti atsakovui M. M. priklausančią 1/2 dalį buto, yra galiojantis ir nebuvo nugręžtas, todėl atitinkamai BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo 2022 m. balandžio 4 d. sprendimas, įpareigojantis laikytis 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkime priimtų ir nenugręžtų sprendimų, yra teisėtas ir negali būti ginčijamas. Atsakovo M. M. ir trečiojo asmens G. M. teigimu, teismai nagrinėjamu atveju sprendė dėl 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo nutarimų teisėtumo, šių nutarimų apskundimo terminas yra pasibaigęs.
43. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimas 2021 m. rugpjūčio 25 d. sprendimu, be kitų nutarimų, uždraudė parduoti atsakovui M. M. priklausančią 1/2 dalį buto. Nemokumo administratoriaus skundžiamu 2022 m. balandžio 4 d. sprendimu nuspręsta įpareigoti nemokumo administratorių laikytis 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo sprendimo dėl draudimo parduoti minėtą turtą.
44. Minėta, kad JANĮ nenustato draudimo kreditoriams kreditorių susirinkime iš naujo svarstyti tuos pačius klausimus, peržiūrėti ankstesnius kreditorių susirinkimo nutarimus, todėl vien tai, kad kreditoriai kreditorių susirinkime anksčiau išreiškė savo valią tam tikrais turto realizavimo klausimais ir tokio kreditorių sprendimo teisėtumas nebuvo ginčijamas, nepanaikina nei kreditorių teisės šiuos klausimus svarstyti pakartotinai, nei teismo kompetencijos vertinti pakartotinio kreditorių susirinkimo nutarimo teisėtumą, išskyrus tuos atvejus, kai ankstesnis kreditorių susirinkimo sprendimas buvo įvykdytas.
45. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad iš viso yra įvykę trys BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimai: 2019 m. lapkričio 4 d., 2021 m. rugpjūčio 25 d. ir 2022 m. balandžio 4 d. Nuo 2021 m. liepos 15 d., kada įsiteisėjo Kauno apygardos teismo 2021 m. birželio 15 d. nutartis,

kuria leista nukreipti išieškojimą į atsakovui M. M. priklausančią turtą, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, kiek reikalinga kreditorių finansiniams reikalavimams ir administravimo išlaidoms padengti, BIĮ „Kompiutera“ bankroto procese nėra patvirtinta turto pardavimo tvarka. Nustatyta, kad kreditorė D. M. yra BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. motina, o kreditorė G. M. – žmona, kreditorius S. K. kreditorių susirinkimuose palaiko kreditorių D. M. ir G. M. poziciją. Visi trys nurodyti kreditoriai BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkime balsavo už savo pačių teiktus nutarimų projektus. Šių kreditorių turimi balsai nuo visų dalyvavusių 2021 m. rugpjūčio 25 d. ir 2022 m. balandžio 4 d. susirinkimuose kreditorių balsų sudarė 60,72 proc., taigi šių kreditorių balsai lėmė sprendimų priėmimo rezultatus. Dėl minėtų sprendimų, priimtų šių kreditorių balsų dauguma, nėra priimti sprendimai dėl BIĮ „Kompiutera“ ir jos savininko turto pardavimo tvarkos, tokiu būdu yra vilkinamas bankroto procesas.

46. Atsižvelgdama į pateiktą kasacinio teismo praktiką ir byloje nustatytas faktines aplinkybes, teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pagrįstai vertino 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo sprendimų teisėtumą ir, nustatę bankroto procedūrų vilkinimą, priėmė sprendimą dėl BIĮ „Kompiutera“ turto pardavimo tvarkos, įgyvendindami kreditorių susirinkimui priskirtą kompetenciją.

Dėl kreditorių susirinkimo sprendimo uždrausti parduoti turtą teisėtumo

47. Juridinio asmens turto pardavimas reglamentuojamas JANĮ 86 straipsnyje. Juridinio asmens turtas gali būti parduodamas tik nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos (JANĮ 86 straipsnio 1 dalis). Juridinio asmens turtas parduodamas kreditorių susirinkimo nustatyta tvarka, išskyrus iš varžytinių parduodamą turtą (JANĮ 86 straipsnio 2 dalis). Nemokumo administratorius siūlo kreditorių susirinkimui pradinę turto pardavimo kainą, kartu pateikdamas siūlomos turto pardavimo kainos pagrindimą (JANĮ 86 straipsnio 3 dalis). Juridinio asmens pradinę turto pardavimo kainą tvirtina kreditorių susirinkimas (JANĮ 86 straipsnio 4 dalis). Juridinio asmens turtas parduodamas tik kreditorių susirinkimui pritarus turto, išskyrus parduodamą iš varžytinių turtą, pardavimui (JANĮ 86 straipsnio 5 dalis).
48. Neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turtas gali būti parduodamas tik įsiteisėjus teismo nutarčiai išieškoti iš neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turto (JANĮ 88 straipsnio 1 dalis). Neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvių turtą parduoda nemokumo administratorius, vadovaudamasis *mutatis mutandis* šio skirsnio nuostatomis, reguliuojančiomis turto pardavimą (JANĮ 88 straipsnio 2 dalis).
49. Kasacinio teismo praktikoje pripažinta, kad JANĮ 86 straipsnio nuostatos dėl likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens turto pardavimo tvarkos yra imperatyviosios, todėl negali būti pakeistos įmonės kreditorių ar kitų asmenų sprendimu. Įstatyme nustatytų teisės normų, susijusių su įmonės turto realizavimo tvarka, laikymasis yra veiksnio įmonių nemokumo (bankroto) proceso sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-29-469/2022](#), 50 punktas).
50. Remiantis JANĮ 55 straipsnio 4 dalimi, teismas gali panaikinti kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimą, jeigu jis priimtas pažeidžiant JANĮ nuostatas ir šis pažeidimas galėjo turėti įtakos sprendimo turiniui, taip pat jeigu kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimas prieštarauja įstatymams arba pažeidžia prieš šį sprendimą balsavusių kreditorių arba kitų asmenų teises ir įstatymų saugomus interesus.
51. Taigi, įstatymas būtent kreditorių susirinkimui suteikia kompetenciją spręsti pagrindinius klausimus, susijusius su juridinio asmens turto pardavimu. Spręsdami dėl bankrutuojančio juridinio asmens turto pardavimo, kreditoriai privalo vadovautis JANĮ 85 straipsnyje įtvirtintais turto pardavimo bankroto procese principais, nepažeisti imperatyvių teisės normų, taip pat atsižvelgti į bankroto proceso paskirtį ir tikslus, užtikrinti, kad nebūtų pažeidžiamos prieš šį sprendimą balsavusių kreditorių teisės ir įstatymų saugomi interesai. Įstatyme nustatytais atvejais neteisėtas kreditorių susirinkimo nutarimas teismo sprendimu yra panaikinamas.
52. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad bankroto proceso paskirtis ir tikslas – per įstatyme nustatytą bankroto procedūrą vykdyti užtikrinti, kad būtų visiškai arba iš dalies patenkinti įrodymais pagrįsti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai ir apsaugoti bankrutuojančios įmonės interesai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. spalio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-229-823/2022](#), 30 punktas). Sprendžiant dėl bankrutavusios įmonės turto pardavimo kainos ir tvarkos kreditorių susirinkime (komitete), o apskundus kreditorių susirinkimo (komiteto) nutarimą – teisme, turi būti atsižvelgiama į pagrindinį bankroto procedūrą tikslą, t. y. maksimalų kreditorių reikalavimų patenkinimą. Šis tikslas pasiekiamas, kai turto pardavimo kaina ir tvarka nustatomos įvertinus siekiamo parduoti turto specifika, potencialius pirkėjus, rinkos svyravimus, taip pat turto pardavimo trukmės įtaką bankroto proceso eigai, administravimo išlaidų dydžiui ir kreditorių reikalavimų patenkinimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-29-469/2022](#), 47 punktas). Atkreiptinas dėmesys, kad imperatyviosios JANĮ nuostatos, reglamentuojančios bankrutuojančio juridinio asmens turto pardavimą, nesuteikia teisės kreditorių susirinkimo sprendimu uždrausti parduoti skolininko turtą. Bankroto procedūrą metu, siekiant maksimaliai patenkinti kreditorių reikalavimus, turi būti parduodamas visas bankrutuojančios įmonės turtas.
53. Nagrinėjamo atveju skundžiamu 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo sprendimu nustatytas įpareigojimas nemokumo administratoriui laikytis BIĮ „Kompiutera“ 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo sprendimo, kuriuo nemokumo administratoriui uždrausta parduoti atsakovui M. M. priklausančią 1/2 dalį buto. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nusprendė, kad kreditorių susirinkimo sprendimas uždrausti parduoti 1/2 atsakovui priklausančio buto prieštarauja imperatyvoms JANĮ nuostatomis, todėl šį kreditorių susirinkimo sprendimą panaikino.
54. Atsakovas M. M. ir trečiasis asmuo G. M. kasaciniuose skunduose teigia, kad teismo sprendimas parduoti atsakovui priklausančią 1/2 dalį buto pažeidžia geriausių vaiko interesų apsaugos principą ([CK 3.3 straipsnio](#) 1 dalis), nes minėtame bute gyvena atsakovo nepilnamečiai vaikai, t. y. pardavus ginčo turtą nebus užtikrinta vaikų teisė į būstą.
55. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, aplinkybė, kad asmuo turi nepilnamečių vaikų, nesudaro pagrindo nevykdyti laisva valia priimtų prievolių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. vasario 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-58/2012](#)). [CK 3.192](#) straipsnyje įtvirtinta tėvų pareiga materialiai išlaikyti savo vaikus, šią pareigą tėvai kiek įmanoma turi vykdyti patys ir neperkelti jos kitiems asmenims. Kiekvieno atveju teismui sprendžiant, ar vykdant išieškojimą iš skolininko gyvenamosios patalpos nebuvo pažeisti nepilnamečių vaikų teisės ir interesai, būtina nustatyti, ar šis turtas nėra vienintelis nepilnamečio vaiko gyvenamasis būstas, kurį pardavus iš varžytinių vaikas liktų be būsto arba jam nebus užtikrintos normalios gyvenimo sąlygos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 1 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-346/2007](#); 2012 m. vasario 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-58/2012](#)).
56. Byloje nustatyta, kad Kauno apygardos teismas 2021 m. birželio 15 d. nutartimi leido nukreipti išieškojimą į BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią turtą. Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2021 m. birželio 15 d. nutartis palikta nepakeista. Teismai nustatė, kad atsakovui M. M. ir jo sutuoktinei trečiajam asmeniui G. M. nuosavybės teise priklauso po 1/2 dalį buto (įsiteisėjusi Vilniaus apygardos teismo 2022 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e2A-756-640/2022](#), 38 punktas), bendras buto plotas 138,14 kv. m. Spręsdamas dėl išlaikymo formos nepilnamečiam vaikui pakeitimo, Vilniaus apygardos teismas civilinėje byloje [Nr. e2A-756-640/2022](#) nurodė, kad nėra pagrindo teigti, jog, nepriteisus nepilnamečiam vaikui 1/2 ginčo buto iš atsakovo M. M., jis neteks teisės į gyvenamąjį būstą.

57. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad atsakovui ir jo sutuoktinei priklauso didelio ploto – 138,14 kv. m butas. Atsakovas, teigdamas, jog jo nepilnamečiai vaikai, pardavus 1/2 buto, neteks teisės į gyvenamąjį būstą, į bylą nepateikė duomenų, patvirtinančių šias aplinkybes. Byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad vaikai negalės gyventi atsakovo sutuoktinei priklausančioje buto dalyje, taip pat į bylą nepateikti duomenys, kad atsakovas nėra pajėgus užtikrinti nepilnamečiams vaikams kitos gyvenamosios vietos.
58. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo sprendimas, kuriuo nemokumo administratorius įpareigotas laikytis 2021 m. rugpjūčio 25 d. kreditorių susirinkimo sprendimo, kuriuo nemokumo administratoriui uždrausta parduoti atsakovui M. M. priklausančią 1/2 dalį buto, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų pagrįstai pripažintas neteisėtu. Teisėjų kolegija sutinka su teismų išvadomis, kad sprendimas uždrausti parduoti 1/2 buto prieštarauja imperatyviosioms JANĮ nuostatoms, reglamentuojančioms juridinio asmens turto pardavimą, ir neatitinka bankroto proceso paskirties ir tikslo.

Dėl areštuoto turto realizavimo juridinių asmenų bankroto procese

59. Juridinio asmens turto, kuris buvo areštuotas iki nemokumo bylos iškėlimo, klausimus sprendžia nemokumo bylą iškėlęs teismas (JANĮ 30 straipsnio 1 dalis). Antstolis ne vėliau kaip per 7 dienas nuo teismo nutarties iškelti nemokumo bylą įsiteisėjimo dienos perduoda nemokumo bylą nagrinėjančiam teismui iki nemokumo bylos iškėlimo juridinio asmens neparduoto turto arešto ir vykdomuosius dokumentus ir apie tai praneša turto saugotojui ir ieškotojui (JANĮ 30 straipsnio 2 dalis). Jeigu antstolis iki bankroto bylos iškėlimo juridiniam asmeniui dienos yra paskelbęs apie juridinio asmens turto pardavimą, nemokumo bylą nagrinėjantis teismas gali leisti jam baigti vykdyti turto pardavimą [CPK](#) nustatyta tvarka ir gautą pinigų sumą, atskačius sprendimo vykdymo išlaidas, pervesti į kreditorių sąskaitą (JANĮ 30 straipsnio 3 dalis).
60. Tais atvejais, kai turinio pobūdžio išieškojimas iš įmonės dalyvio vykdomas vykdymo proceso tvarka, tokie vykdomieji dokumentai perduotini bankroto bylą nagrinėjančiam teismui, vadovaujantis [CPK 626 straipsnio](#) 1 dalies 3 punkto nuostatomis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-192/2009; 2014 m. gegužės 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-266/2014](#); ir kt.).
61. Taigi remiantis JANĮ 30 straipsnio 1 dalimi prieš pradėdant pardavinėti nemokumo byloje skolininko turtą, nemokumo bylą nagrinėjantis teismas nemokumo administratoriaus prašymu turi išspręsti tokiame turtui kitose bylose (civilinėse, baudžiamosiose, administracinėse, arbitražo) taikyto turto arešto panaikinimo klausimą, nes turtas, kuriam kitose bylose yra taikytas areštas, nemokumo byloje negali būti parduodamas, kol nemokumo bylą nagrinėjančio teismo sprendimu disponavimo tokiu turtu apribojimais nėra panaikinti (Turto arešto aktų registro įstatymo 2 straipsnio 1 ir 4 dalys, [CPK 675 straipsnio](#) 1 dalis). Turto arešto aktų registro įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad disponavimo teisės apribojimas – tai teisės pakeisti turto teisinę padėtį, teisinį jo likimą – teisės turtą atlygintinai ar neatlygintinai perleisti, įkeisti, išnuomoti, perduoti naudoti kitiems asmenims, nustatyti servitutus ar kitaip šį turtą sutartinai apsunkinti – priverstinis laikinas apribojimas. Tai reiškia, kad, areštavus turtą ir uždraudus jį disponuoti, yra negalimi jokie susitarimai dėl areštuoto turto pardavimo, o jei tokie sudaromi, yra niekiniai ir negaliojantys ([CK 1.80 straipsnis](#)) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-175/2013).
62. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad kreditorių susirinkimo 2021 m. rugpjūčio 25 d. nutarimu Nr. 1.2 nemokumo administratorius įpareigotas sustabdyti fizinio asmens M. M. turto realizavimą ir (ar) išieškojimą, įskaitant išieškojimą ne ginčo tvarka, tol, kol galios Vilniaus regiono apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. e2FB-4550-424/2021 priimta nutartis dėl M. M. turto realizavimo sustabdymo. Skundžiamu 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo nutarimu nemokumo administratorius įpareigotas vykdyti Turto arešto aktų registro įstatymą ir sustabdyti M. M. turto realizavimą tol, kol galios M. M. turtui taikomas areštas.
63. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės nepatvirtina, kad ginčijamo kreditorių sprendimo priėmimo metu ir (ar) šiuo metu atsakovo turtui buvo (yra) taikomas areštas. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. rugpjūčio 11 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2FB-4550-424/2021 nurodė sustabdyti atsakovo M. M. turto realizavimą ir (ar) išieškojimą, įskaitant išieškojimą ne ginčo tvarka, tačiau šis apribojimas buvo panaikintas Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 29 d. nutartimi atsisakius atsakovui M. M. iškelti fizinio asmens bankroto bylą. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. sausio 27 d. nutartimi Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. lapkričio 29 d. nutartį paliko nepakeistą. Remiantis teismų informacinės sistemos LITEKO duomenimis nenustatyta, kad atsakovo turto areštas būtų taikomas jo atžvilgiu nagrinėtos civilinės bylose dėl vaikų išlaikymo (Vilniaus regiono apylinkės teismo civilinė byla [Nr. e2-6900-804/2021](#) ir civilinė byla [Nr. e2-388-424/2023](#)). Taigi, atsakovo M. M. kasaciniame skunde nurodytų teisės normų taikymui byloje nėra faktinio pagrindo – pagal byloje teismų nustatytas aplinkybes atsakovo M. M. turtui nėra taikomas areštas, atitinkamai jis gali būti parduodamas BIĮ „Kompiutera“ nemokumo procese.
64. Atsižvelgiant į tai, kiti kasacinių skundų argumentai dėl galimybės nemokumo byloje parduoti areštuotą turtą nesusiję su nagrinėjamoje byloje nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis ir neturi teisinės reikšmės bylos baigčiai, todėl dėl jų teisėjų kolegija nepasisako. Konstatuotina, kad bylą nagrinėjusių teismų sprendimas panaikinti BIĮ „Kompiutera“ 2022 m. balandžio 4 d. kreditorių susirinkimo priimtą nutarimą Nr. 1.2, kuriuo nemokumo administratorius įpareigotas vykdyti Turto arešto aktų registro įstatymą ir sustabdyti M. M. turto realizavimą tol, kol galios M. M. turtui taikomas areštas, iš esmės yra teisėtas ir pagrįstas.

Dėl turto realizavimo varžytynėse ir pradinės realizuojamo turto kainos nustatymo

65. Juridinio asmens turtas parduodamas kreditorių susirinkimo nustatyta tvarka, išskyrus iš varžytynių parduodamą turtą (JANĮ 86 straipsnio 2 dalis). Nemokumo administratorius siūlo kreditorių susirinkimui pradinę turto pardavimo kainą, kartu pateikdamas siūlomos turto pardavimo kainos pagrindimą (JANĮ 86 straipsnio 3 dalis). Juridinio asmens pradinę turto pardavimo kainą tvirtina kreditorių susirinkimas (JANĮ 86 straipsnio 4 dalis). Juridinio asmens turtas parduodamas vadovaujantis šiais principais: 1) rinkos kainos principu, reiškiančiu, kad turto pardavimo kaina turi būti nustatoma pagal analogiško turto pardavimo rinkoje kainas; 2) didžiausios kainos principu, reiškiančiu, kad turtą turi būti siekiama parduoti už didžiausią galimą kainą; 3) turto apyvartos greičio principu, reiškiančiu, kad turtas turi būti parduodamas taip, kad būtų užtikrintas kuo greitesnis jo grąžinimas į apyvartą ir vertės išsaugojimas (JANĮ 85 straipsnis).
66. Remiantis JANĮ 90 straipsnio 1 dalimi, iš varžytynių turi būti parduodamas šis likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens turtas: 1) nekilnojamasis turtas; 2) kitas turtas, kurio pradinė pardavimo kaina ne mažesnė už 10 MMA dydį. JANĮ 90 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kreditorių susirinkimas nemokumo administratoriaus motyvuotu prašymu gali priimti sprendimą šio straipsnio 1 dalyje nurodytą turtą leisti parduoti kitu negu iš varžytynių būdu, jeigu tokio pardavimo atveju numatoma nauda kreditoriams būtų didesnė, negu turtą parduodant iš varžytynių.
67. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. 1328 „Dėl Turto pardavimo iš varžytynių vykdomo bankroto proceso metu tvarkos aprašo patvirtinimo“ 5 punktu, varžytynės paskelbiamos specialiojoje interneto svetainėje, kai šios svetainės tvarkytojas iš varžytynių vykdytojo gauna išankstinį apmokėjimą už varžytynių paskelbimą ir vykdymą. Remiantis Lietuvos Respublikos

teisingumo ministro 2015 m. rugsėjo 11 d. įsakymo Nr. 1R-262 „Dėl atlyginimo valstybės įmonei Registrų centrui už skelbiamas elektronines varžytines dydžio patvirtinimo“ 1 punktu, už vienas skelbiamas elektronines varžytines Antstolių informacinėje sistemoje mokamas 27,77 Eur mokesčiai.

68. Taigi, pagal JANĮ nustatytą bankrutuojančio juridinio asmens turto pardavimo tvarką bendroji taisyklė yra ta, kad tiek nekilnojamasis turtas, tiek kitas turtas, kurio pradinė pardavimo kaina ne mažesnė už 10 MMA dydį turi būti parduodamas varžytynėse. JANĮ 90 straipsnio 2 dalyje nustatyta išimtis dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto turto pardavimo ne varžytynių būdu turi būti aiškinama siaurai – turto pardavimas kitu būdu (ne varžytynėse) galimas tik tais atvejais, kai numatoma nauda kreditoriams būtų didesnė negu turtą parduodant iš varžytynių. Šios išimties taikymas turėtų būti aiškiai ir konkrečiai pagrįstas, susiejant tokio turto pardavimo būdo taikymą su galimybe už turto pardavimą ne varžytynėse gauti didesnę sumą nei jį parduodant varžytynėse.
69. Be to, sprendimas bankrutavusios įmonės turtą parduoti ne varžytynėse neturi priklausyti nuo įmonės turimo turto sudėties ar vertės, t. y. nemokumo administratorius prašyti turtą kitu negu iš varžytynių būdu negali motyvuoti tuo, kad įmonė neturi vertingo turto ir (ar) negali sumokėti dalyvavimo varžytynėse mokesčio. Kasacinio teismo praktikoje ne kartą nurodyta, kad nemokumo administratoriaus veikla administruojant nemokumo procesą pasižymi tam tikra rizika. Nemokumo administratorius, kuris yra fizinis ar juridinis asmuo, yra verslu užsiimantis subjektas, savo rizika ir atsakomybe teikiantis administravimo paslaugas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-486/2010](#), kt.). Vadinas, mokesčio už varžytynių paskelbimą sumokėjimas laikytinas nemokumo administratoriaus veikloje kylančia rizika. Nesant galimybės gauti administravimui skirtų lėšų, nemokumo administratorius turi padengti šias išlaidas, kurios vėliau, turtą realizavus varžytynėse, bus atlyginamos iš kainos, sumokėtos už realizuotą varžytynėse turtą.
70. Minėta, siūlydamas pradinę turto pardavimo kainą, nemokumo administratorius kreditorių susirinkimui pateikia jos pagrindimą (JANĮ 86 straipsnio 3 dalis). Teikdamas parduodamo turto kainos pagrindimą kreditorių susirinkimui, nemokumo administratorius neprivalo turto kainos visais atvejais grįsti profesionalia turto vertinimo ataskaita. Teisėjų kolegija nurodo, kad turto kaina gali būti pagrįsta įvairiais būdais, pvz., remiantis Nekilnojamojo turto registro išraše nurodyta turto verte ir (ar) nekilnojamojo turto pardavimo portalų duomenimis, atlikus lyginamąją panašių objektų turto vertės analizę ir kt.
71. Atsakovas M. M. ir trečiasis asmuo G. M. kasaciniuose skunduose nurodo, kad teismų išvada dėl didesnės naudos kreditoriams turtą parduodant laisvu pardavimu yra nemotyvuota ir nepagrįsta. Atsakovo vertinimu, teismai turto pardavimą ne iš varžytynių motyvavo ne nauda kreditoriams, o nauda nemokumo administratoriui. Pažymima ir tai, kad nemokumo administratoriaus įrašai kreditorių susirinkimo protokole nurodant, kad siūlomos pardavimo kainos nustatytos remiantis Nekilnojamojo turto registro duomenimis bei portalo *aruodas.lt* duomenimis, nėra pakankami. Teisėjų kolegija kasacinio skundo argumentus dėl parinkto turto pardavimo būdo (tam tikrą nekilnojamąjį turtą parduoti ne varžytynėse) pripažįsta teisiskai pagrįstais.
72. Nagrinėjamoje byloje teismai nustatė šias faktines aplinkybes: BIĮ „Kompiutera“ neturi lėšų, tad nėra galimybės iš įmonės lėšų atlikti turto vertinimą ir sumokėti varžytynių paskelbimo mokesčių, atsakovas M. M. dalį turto objektų valdo bendrosios dalinės nuosavybės teise, parduotino turto rinkos vertė yra maža. Teismų vertinimu, kreditorių susirinkimo įpareigojimas, kad visas nekilnojamasis turtas gali būti parduodamas tik iš varžytynių, neatitinka JANĮ 90 straipsnio 2 dalies nuostatų. Teismai, panaikinę aptariamą kreditorių susirinkimo sprendimą ir patvirtinę BIĮ „Kompiutera“ turto pardavimo tvarką, nurodė, kad pagal nemokumo administratoriaus siūlymą turto vienetų parduodant laisvu pardavimu bus užtikrintas nemokumo proceso operatyvumas ir pasiekti bankroto proceso tikslai.
73. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad tiek nemokumo administratorius, tiek bylą nagrinėję teismai, pripažinę, jog kreditorių susirinkimo sprendimas visą nekilnojamąjį turtą parduoti tik iš varžytynių yra neteisėtas, tokį savo sprendimą motyvavo iš esmės vienintele aplinkybe, t. y. kad bankrutuojanti įmonė neturi lėšų mokesčiui už varžytynių paskelbimą sumokėti. Tokie teismų sprendimų motyvai neatitinka aptarto teisinio reguliavimo ir formuojamos kasacinio teismo praktikos.
74. JANĮ 90 straipsnio 1 dalyje imperatyviai nurodyta, kuris turtas turi būti parduodamas iš varžytynių. JANĮ 90 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta išimtis turtą parduoti kitu negu iš varžytynių būdu gali būti taikoma administratoriaus motyvuotu prašymu, kreditorių susirinkimo leidimu, esant įrodytai įstatyme nustatytai didesnės naudos kreditoriams aplinkybei.
75. Kadangi varžytynių organizavimas (įskaitant ir mokesčių už varžytynių paskelbimą sumokėjimą) yra nemokumo administratoriaus veiklos rizika, vien šia aplinkybe negali būti grindžiama didesnė nauda kreditoriams turtą pardavus ne varžytynėse. Byloje nebuvo nustatytos aplinkybės, pagrindžiančios, kad turtą parduodant ne varžytynėse yra reali galimybė gauti didesnę turto pardavimo kainą ir taip patenkinti daugiau kreditorių reikalavimų. Atkreiptinas dėmesys, kad įprastai būtent turto pardavimas varžytynėse leidžia užtikrinti, jog turtas bus parduotas už didžiausią galimą kainą.
76. Byloje taip pat nėra gautas ir kreditorių susirinkimo leidimas turtą parduoti kitu negu iš varžytynių būdu. Teisėjų kolegija konstatuoja, jog tais atvejais, kai esant pagrindui teismas įgyvendina kreditorių susirinkimo kompetenciją priimti sprendimą dėl juridinio asmens turto pardavimo kainos ir tvarkos, teismas privalo paisyti imperatyvius teisinio reguliavimo nuostatus dėl turto pardavimo būdo, nustatyto JANĮ 90 straipsnio 1 dalyje, t. y. negali taikyti šio turto pardavimo būdo išimties, kurią taikyti gali leisti tik kreditorių susirinkimas, remdamasis JANĮ 90 straipsnio 2 dalimi.
77. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias juridinio asmens turto pardavimą, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių ir padarė nepagrįstą išvadą, kad aptariamasis kreditorių susirinkimo sprendimas prieštarauja JANĮ 90 straipsnio nuostatomis. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad ginčijamas kreditorių susirinkimo sprendimas turtą parduoti varžytynėse atitinka JANĮ 90 straipsnio nuostatas ir dėl to yra teisėtas.
78. Kita vertus, nors atsakovas M. M. ir trečiasis asmuo G. M. teikė argumentus, kad turto kaina nemokumo administratoriaus nebuvo tinkamai pagrįsta, t. y. nebuvo atliktas turto vertinimas, remiantis nutarties 70 punkte išdėstytais argumentais, šis argumentas atmėtas. Nagrinėjamu atveju atsakovas ir trečiasis asmuo G. M., nesutikdami su nemokumo administratoriaus siūloma turto pardavimo kaina, į bylą nepateikė jokių duomenų apie atsakovui nuosavybės teise priklausančio turto kitokią (didesnę), nei nemokumo administratoriaus pasiūlyta, vertę. Atsižvelgiant į tai, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams, nustatant turto pardavimo kainą ir tvarką, nebuvo pagrindo remtis kitokia, nei nemokumo administratoriaus siūloma, turto verte.
79. Galiausiai, pažymėtina, kad nepagrįstu laikytinas ir atsakovo M. M. argumentas, jog teismo patvirtinta pardavimo turto tvarka neatitinka [CK 4.79 straipsnio](#) 1 dalies. Remiantis [CK 4.79 straipsnio](#) 1 dalimi, bendraturčiai turi pirmenybės teisę pirkti bendrąja nuosavybe esančią parduodamą dalį ta kaina, kuria ji parduodama, ir kitomis tomis pačiomis sąlygomis, išskyrus atvejus, kai parduodama iš viešųjų varžytynių. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad [CK 4.79 straipsnio](#) 1 dalis įtvirtina tik vieną išimtį, kada bendrąja nuosavybe esantis bendraturčių turtas gali būti parduodamas nesilaikant šiame straipsnyje nustatytos tvarkos – kai bendras turtas parduodamas iš viešųjų varžytynių, t. y. kai turtas parduodamas priverstinai [CPK](#) VI dalies „Vykdymo procesas“ nustatyta tvarka prieš turto savininko valią ([CPK](#) 691–725 straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-310/2004; 2018 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-182-611/2018](#), 20 punktas). Taigi, tais atvejais, kai nemokumo procese turtas parduodamas iš viešųjų varžytynių, taikytina [CK 4.79 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta išimtis bei ją aiškinanti nurodyta kasacinio teismo praktika. Nagrinėjamu atveju pripažinus, kad atsakovui priklausančias nekilnojamasis turtas turi būti parduodamas iš viešųjų varžytynių, [CK 4.79 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta bendraturčio pirmenybės teisė pirkti bendrąja nuosavybe esančią parduodamą dalį netaikytina.

80. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kreditorių susirinkimo sprendimas BIĮ „Kompiutera“ turtą parduoti iš varžytynių yra iš esmės teisėtas. Vis dėlto, byloje nustatius, kad kreditoriai neįgyvendina jiems priklausančios kompetencijos ir vilkina bankroto procesą, teisėjų kolegija nusprendžia, jog teismai pagrįstai įsiterpė į kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirto klausimo išsprendimą ir nustatė BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. turto pardavimo kainą ir tvarką. Atsižvelgiant į kasacinio teismo pateiktus išaiškinimus, teismų nustatytas turto pardavimo būdas iš dalies keistinas, nurodant visą BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. turtą parduoti iš varžytynių.
81. Pažymėtina, kad kasacinėje byloje nekeliami klausimai dėl teismų nustatytų turto kainos mažinimo, neįvykus varžytynėms, intervalų, dėl teismų nustatytų turto kainos didinimo intervalų varžytynėse, taip pat dėl varžytynių skaičiaus ir laiko intervalų tarp varžytynių, neįvykus skelbtoms varžytynėms, bei turto vėlesnio pardavimo laisvo pardavimo būdo, kai turto nepavyksta parduoti varžytynėse, todėl šie klausimai nėra kasacinės bylos nagrinėjimo dalykas (CPK 353 straipsnis).
82. Kadangi bylą nagrinėję teismai kai kurių nekilnojamojo turto objektų pardavimo tvarką nemokumo administratoriaus siūlymu nustatė laisvo pardavimo būdu, taip pat nustatė laikotarpius, kuriems praėjus mažinama objektų pardavimo kaina, teisėjų kolegijai tokį nustatytą pardavimo būdą pripažinus neteisėtu ir nurodžius turto pardavimą organizuoti viešųjų varžytynių būdu, šių varžytynių skaičius ir turto pardavimo tvarką, neįvykus varžytynėms, nustatomi remiantis tais pačiais principais, kurie nemokumo administratoriaus siūlymu ir teismų sprendimu buvo taikomi kito turto pardavimui iš varžytynių (BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančio 1/2 buto (duomenys neskelbtini), kartu su 207/40190 dalimi žemės sklypo (duomenys neskelbtini), ir BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančio nekilnojamojo turto (duomenys neskelbtini): žemės sklypo, pastato – sodo namelio, kitų inžinerinių statinių; pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinės dalies 1.1 ir 1.7 punktai).

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

83. Atsižvelgdama į byloje pateiktus išaiškinimus ir nustatytas faktines aplinkybes, teisėjų kolegija nusprendžia apeliacinės instancijos teismo sprendimą iš dalies pakeisti, nustatydama, kad visas BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. turtas parduodamas varžytynėse pagal patvirtintą turto pardavimo kainą ir tvarką. Kita apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis paliekama nepakeista.
84. Byloje nepateikta duomenų apie šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas, todėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas nesprendžiamas.
85. Kasaciniame teisme patirtos 15,14 Eur procesinių dokumentų įteikimo išlaidos. Šių išlaidų atlyginimas valstybės naudai lygiomis dalimis priteisiamas iš sutampančius interesus byloje turėjusių BIĮ „Kompiutera“ savininko atsakovo M. M. ir trečiojo asmens G. M., kurie bylą kasaciniame teisme pralaimėjo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugsėjo 8 d. nutartį pakeisti ir nutarties rezoliucinę dalį išdėstyti taip:

„Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 19 d. nutartį pakeisti nutarties rezoliucinę dalį išdėstant taip:

Panaikinti 2022 m. balandžio 4 d. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo priimtus nutarimus Nr. 1.1, 1.2, 1.3, 1.4.

Patvirtinti BIĮ „Kompiutera“ savininko M. M. turto pardavimo tvarką ir kainas:

1.1. BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią 1/2 buto (duomenys neskelbtini), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), kartu su 207/40190 dalimi žemės sklypo (duomenys neskelbtini), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), kaip vieną kompleksą parduoti varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 83 000 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 66 400 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 53 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 43 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 34 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 27 000 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.2. BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią nekilnojamąjį turtą – 1/2 garažo (duomenys neskelbtini), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 4150 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 3300 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 2600 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 2100 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.3. BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią nekilnojamąjį turtą – 1/7 žemės sklypo (duomenys neskelbtini), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 450 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 360 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 290 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 230 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.4. BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią nekilnojamąjį turtą – 1/7 dalį pastatų (duomenys neskelbtini): gyvenamojo namo, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), daržinės, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), tvarto, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), ūkinio pastato, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), pirties, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo rūšio, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), svirno, unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo statinių (šulinio), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti kaip vieną kompleksą varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 2700 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 2160 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 1700 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 1400 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.5. BIĮ „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausančią nekilnojamąjį turtą – 1571/11000 žemės sklypo (duomenys neskelbtini), unikalų Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 1600 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 1300 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip

1000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 800 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.6. BII „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausanti nekilnojamoji turtą – 3728/26100 žemės sklypo (duomenys neskelbtini), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 3700 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 2900 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 2300 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 1800 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.

1.7. BII „Kompiutera“ savininkui M. M. priklausanti nekilnojamoji turtą (duomenys neskelbtini): žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), bendras plotas: 0,0589 ha, pastatą – sodo namelį, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), bendras plotas: 60,85 kv. m, kitus inžinerinius statinius – kiemo statinius (šulinys, dren. šulinys, akmenų sienelė, lauko tualetas), unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), parduoti kaip vieną kompleksą varžytynėse. Nustatyti pradinę pardavimo kainą pirmosiose varžytynėse – 34 000 Eur. Nepardavus pirmosiose varžytynėse, nustatyti pradinę pardavimo kainą antrosiose varžytynėse – 30 600 Eur. Nustatyti kainų didinimo intervalus varžytynėse – 100 Eur. Šio turto nepardavus antrosiose varžytynėse, jį pardavinėti laisvu pardavimu tokia tvarka ir kainomis: 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 26 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 22 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 18 000 Eur, tada nepardavus, 14 dienų pardavinėti už ne mažesnę kainą kaip 16 000 Eur. Tada nepardavus, parduoti už didžiausią pasiūlytą kainą.“

Priteisti iš atsakovo M. M.(a. k. (duomenys neskelbtini) ir trečiojo asmens G. M.(a. k. (duomenys neskelbtini) valstybei po 7,57 Eur (septynis Eur 57 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo, jį sumokant į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (įmonės kodas 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gražina Davidonienė

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas